

Söderhamns kommun
kommun@soderhamn.se

2017-09-25

Dnr 400-2016:6993

Rektor Carin Engblom
carin.engblom@soderhamn.se

Beslut

för Stenbergaskolans grundskola i Söderhamns kommun efter kvalitetsgranskning av undervisningens organisation på skolor där det finns obehöriga lärare

Inledning

Skolinspektionen har genomfört en kvalitetsgranskning av undervisningens organisation på skolor där det finns obehöriga lärare. Som obehörig lärare räknas lärare som undervisar i ämne de saknar legitimation för. Syftet är att granska hur rektor, givet situation med obehöriga lärare, leder och organiserar arbetet för att säkerställa att eleverna får en undervisning med sammanhang och utgångspunkt i nationella mål och riktlinjer.

Granskningen genomförs i 28 skolor och avser undervisning i årskurserna 7-9. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Stenbergaskolans grundskola ingår i nämnda granskning. Skolinspektionen besökte skolan den 28-29 augusti 2017. Besöket genomfördes av utredare Malin Lundquist och Carina Nilsson. Intervjuer med lärare, rektor och elever har genomförts.

Stenbergaskolan är en kommunal skola i Söderhamns kommun. Skolan har 135 elever i årskurserna 7-9. Enligt inkomna uppgifter från skolans rektor har skolan 16 undervisande lärare i de aktuella årskurserna. Rektors uppgifter visar att 9 av de undervisande lärarna saknar behörighet i något eller några av de ämnen de undervisar i. Det framkommer att det finns en förstelärare och att lärarna i årskurs 7-9 är organiserade i ett arbetslag.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området. Därefter redovisas det utvecklingsområde som Skolinspektionen identifierat inom ramen för granskningen följt av en motivering. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektors ledning och organisering avseende granskningens syfte fungerar väl till stora delar men behöver utvecklas i visst avseende.

Vid granskningen framkommer att tjänster som innehas av obehöriga lärare utannonseras via olika kanaler ett par månader före varje terminsstart. Huvudmannen bjuder in blivande lärare från lärarutbildningen i Gävle till lärarträffar för att locka behöriga lärare till kommunen. Skolan tar också emot lärarstudenter i den verksamhetsförlagda delen av utbildningen. Rektorn berättar att det

hämt att skolorna i kommunen delat lärare, till exempel i språk, för att få tillgång till en behörig lärare. Rektorn uppmuntrar, bland annat vid medarbetarsamtalen, till och ger förutsättningar för de obehöriga lärarna att vidareutbilda sig.

Granskningen visar att det i huvudsak finns en lärare i varje ämne och att lärare i besläktade ämnen delar arbetsrum för att ge bra förutsättningar för samarbete mellan behörig och obehörig lärare. Granskningen visar också att rektorn skulle kunna öka andelen behöriga lärare i årskurs 7-9 men då skulle eleverna i årskurs 4-6 få minskat antal behöriga lärare. Rektorn har av särskilda skäl gjort bedömningen att nuvarande fördelning av behöriga lärare är den bästa för att undervisningen ska fungera väl.

Vid granskningen framkommer att skolan under flera år deltagit i kommunens gemensamma satsning för att få en samsyn kring kunskapsmål samt betyg och bedömning. Flera kompetensutvecklingsinsatser har genomförts och diskussioner har förts i kommungemensamma ämnesnätverk för all personal i F-9 och i skolans arbetslag 7-9.

Vid granskningen framkommer också att kursplaner, planering, kunskapskrav, bedömning, handlingsplaner och utveckling av verksamheten diskuteras vid arbetsplatsträffar och arbetslagsmöten. Av Skolinspektionens intervju med elever framgår också att eleverna får information om kunskapsmålen och att det är tydligt för eleverna vad som krävs för ett visst betyg. Vid intervjun med rektorn framkommer att det i de flesta fall varit möjligt med överlämning mellan lärare vid lärarbyten men för att säkra upp arbetet har en ny digital lärplattform införts. Alla lärare sparar där sina planeringar och bedömningar kontinuerligt.

Granskningen visar att det finns nätverk i kommunen där lärare inom samma ämnen träffas och utbyter erfarenheter och ger varandra stöd i arbetet. Även kompetensutvecklingsinsatser genomförs som ett led i att stödja både behöriga och obehöriga lärare i arbetet. Det framgår också att lärarna på skolan utgör ett bra stöd till varandra. Det framkommer emellertid vid intervjuerna att det som sker ofta är på lärarnas egna initiativ. Det finns också uttalade förväntningar och förutsättningar för arbetet som inte är tydliggjorda.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område.

- Rektorn behöver utveckla arbetet med att ge obehöriga lärare stöd.

Granskningen visar att det inte finns några speciella uppdrag för de behöriga lärarna på skolan att stötta en lärare som inte är behörig i ämnet. De behöriga lärarna menar att det saknas tydliga strukturer för vad som förväntas av dem i arbetet med att stödja andra lärare. Lärare menar att hen inte förstått att hen hade ett mentorsuppdrag då det inte var uttalat. Det som sker är på lärarnas egna initiativ. Även rektorn framför vid intervjun att lärarna söker upp varandra när de behöver någon att diskutera med. "Det kommer mera av sig självt", säger rektorn. Vid intervjuer framkommer att lärarna upplever att tid inte finns avsatt för att stötta obehöriga lärare. Rektorn framhåller emellertid att hon schemalagt lärarna för att möjliggöra för behöriga lärare att stödja de obehöriga i arbetet med planering av undervisningen utifrån kunskapsmål och kunskapskrav. Kanske finns det också ett behov av att koppla ihop obehöriga lärare tydligare med behöriga lärare i arbetet med betyg och bedömning funderar rektorn vid intervjun.

En mer strukturerad introduktion av nyanställda lärare har införts under innevarande läsår dock med betoning på rutiner. Rektorn säger att arbetet behöver utvecklas till att också tydligare omfatta förväntningar på undervisningen.

Rektorn följer upp de obehöriga lärarnas behov av stöd genom besök i klassrummet och om hon får signaler om att något inte fungerar. Medarbetarsamtalen är ett annat forum, både för stöd och för att följa upp behovet av stöd, men behovet av stöd är inte en specifik fråga vid samtalen säger rektorn vid intervjun.

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver stärka stödet till de obehöriga lärarna. Rektorn behöver tydliggöra vilka förutsättningar hon har gett för arbetet och vad uppdraget innebär för de behöriga lärarna. Introduktionen av nyanställda obehöriga lärare behöver omfatta det grundläggande i skolans uppdrag, undervisningen. Rektorn behöver systematisera sitt arbete med att inhämta kunskaper om de obehöriga lärarnas behov av stöd i arbetet med att planera och genomföra undervisningen för att kunna vidta adekvata individuellt anpassade åtgärder. Rektorn behöver också systematisera sitt arbete med att inhämta kunskaper om de obehöriga lärarnas behov av stöd i arbetet med att bedöma elevernas kunskaper för att kunna vidta adekvata individuellt anpassade åtgärder.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 1 april 2018 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post till, *skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se* eller per post till, *Skolinspektionen, Box 330, 58103 Linköping*. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400-2016:6993) i de handlingar som sänds in.

I ärendets slutliga handläggning har utredare Gunnar Olausson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Allan Westerdahl
Enhetschef

Carina Nilsson
Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: <https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/obehoriga-larare/>

Bilaga: Författningsstöd

Behörig för undervisning

2 kap. 13 § skollagen

Endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Enligt 2 kap. 18 § kan dock undantag från 13 § göras om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven eller om det finns något annat skäl med hänsyn till eleverna. I 19 § framgår dock att om en person som avses i 18 § ska användas för att bedriva undervisning under längre tid än sex månader, ska huvudmannen först fatta beslut om detta. Enligt 21 § framgår också att i fråga om tidsbegränsning av en anställning som lärare eller förskollärare i skolväsendet gäller att den som ska bedriva undervisning enligt 18 § får anställas högst ett år i sänder.

SFS 2011:326

I behörighetsförordningen preciseras vilken utbildning olika kategorier av lärare ska ha för att vara behörig att bedriva viss undervisning i skolväsendet samt andra bestämmelser om behörighet för lärare. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165) framhålls vikten av att lärare förutom generell lärarkompetens även besitter specifik kompetens. Med specifik kompetens avses att de lärare som används i undervisningen utöver generell lärarkompetens även har specifik kompetens för olika skolformer, verksamheter, årskurser och ämnen (s. 262). Vidare framkommer i propositionen att för att utbildning och undervisning ska hålla hög kvalitet skall huvudmannen använda lärares kompetens på rätt sätt i undervisningen. Det är rektor som leder och samordnar arbetet inom sitt verksamhetsområde och har ansvar för att planera så att läraren används för sådan undervisning som läraren har utbildning för.

I regeringens proposition (2010/11:20) framgår att ett legitimationssystem är en viktig kvalitetssäkring av lärare och förskollärare och kan därmed höja kvaliteten på den samlade lärarkåren.

Ledning och utveckling av undervisning

2 kap 9 § skollagen

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektor ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

2 kap 10 § skollagen

Rektor beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

4 kap. 4 § skollagen

Rektor är ansvarig för planering, uppföljning och utveckling av utbildningen på skolenheten. Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

Lgr11 avsnitt 2.8

Rektor i egenskap av pedagogisk ledare har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Allmänna råd för planering och genomförande av undervisningen

Allmänna råd för bland annat grundskolan för att stödja lärare, rektorer och huvudmän i arbetet med hur skolförfattningarna bör hanteras i den pedagogiska praktiken avseende planering och genomförande av undervisningen.

SKOLFS 2014:44

Rektor ska ansvara för att en nyanställd lärares introduktionsperiod planeras på ett sådant sätt att läraren ges tillräckligt stöd utifrån sina tidigare kunskaper, erfarenheter och förmåga att fungera självständigt i sin yrkesroll. En mentor utses av rektorn till den lärare som genomför introduktionsperioden och mentorn ska så långt det är möjligt ha samma behörighet som läraren. Mentorn ska ges förutsättningar och tillräckligt stöd för att kunna fullgöra sin uppgift.

Skolverkets stödmaterial om introduktionsperiod för nyanställda lärare och förskollärare (2015)

Betyg och bedömning

3 kap. 14 § skollagen

Rektor ansvarar för att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.